

Livskvalitet i Region Midtjylland

Af Preben Etwil, Danmarks Statistik

Støttet af

TrygFonden

Danmarks Statistik har valgt fire kommuner i Region Midtjylland for at måle forskellige aspekter af livskvaliteten i disse kommuner.

De fire kommuner er valgt ud fra forskellige kriterier:

Aarhus er den største befolkningsmæssige kommune i regionen.

Skanderborg er udvalgt for at repræsentere en højindkomstkommune i regionen.

Ringkøbing-Skjern er udvalgt som yderkommune.

Herning er den kommune, der har en befolkningssammensætning, der mest ligner hele befolkningssammensætningen i regionen.

Da der af økonomiske årsager kun er udvalgt fire kommuner i regionen, kan man ikke vise et resultat, der er dækkende for hele regionen. Det er det statistiske materiale for usikkert til.

I livskvalitetsundersøgelsen er der blevet foretaget lidt over 1.000 web-baserede interviews i hver af de udvalgte kommuner og langt mindre i de kommuner, der ikke er udvalgt. Derfor er der ikke særskilte opgørelser i Statistikbanken for de ikke-udvalgte kommuner.

Det samlede materiale for hele landet er til gengæld så stort og veludbygget, at man med en vis rimelighed kan angive landsresultater.

Tilfredshed med livet

Livskvalitet er en samlebetegnelse for det, der kendetegner det gode liv. Der findes ikke nogen entydig definition af livskvalitet, og det er forskelligt fra person til person, hvad der udgør et godt liv. Alligevel er der også meget, som mennesker har til fælles, og som kan formuleres generelt om, hvad livskvalitet er.

Livskvalitet tager afsæt i menneskers personlige oplevelser af forskellige aspekter af deres liv.

Spørgsmål om folks generelle tilfredshed og trivsel er selve kernen i målingen af livskvalitet.

Tabel 1 Tilfredshed med livet

		Hele landet	Skander- borg	Aarhus	Herning	Ring- købing- Skjern
Gennemsnitlig score						
Alt i alt, hvor tilfreds er du med dit liv for tiden?	Mænd og kvinder i alt	7,5	7,6	7,5	7,7	7,9
	Mænd	7,5	7,6	7,4	7,7	7,8
	Kvinder	7,5	7,6	7,6	7,6	8,0
Alt i alt, hvor tilfreds forventer du at være med dit liv om 5 år?	Mænd og kvinder i alt	8,2	8,2	8,3	8,3	8,3
	Mænd	8,1	8,0	8,2	8,3	8,2
	Kvinder	8,2	8,3	8,3	8,3	8,4
Høj score (8-10)(pct)						
Alt i alt, hvor tilfreds er du med dit liv for tiden?	Mænd og kvinder i alt	59,6	60,4	60,4	63,8	68,3
	Mænd	60,7	58,7	60,7	65,4	66,4
	Kvinder	58,5	62,1	60,2	62,2	70,2
Alt i alt, hvor tilfreds forventer du at være med dit liv om 5 år?	Mænd og kvinder i alt	75,8	76,2	80,4	77,5	78,6
	Mænd	74,7	72,6	79,5	76,6	77,1
	Kvinder	76,9	79,7	81,3	78,3	80,2

På en måleskala fra 0 til 10, hvor 0 er ”slet ikke tilfreds” og 10 er ”fuldt ud tilfreds”, er borgerne i regionens fire kommuner blevet spurgt om deres generelle livstilfredshed her og nu.

Undersøgelsen indikerer, at tilfredsheden i regionen alt i alt, med undtagelse af Aarhus Kommune, ligger over landsgennemsnittet. Aarhus Kommune ligger netop på gennemsnittet.

Undersøgelsen signalerer samtidig, at kvinderne i Aarhus og Ringkøbing-Skjern har et mere positivt syn på livet end mændene, mens dette ikke er tilfældet i Herning. Man skal dog være opmærksom på, at forskellene er meget små, og at resultaterne skal fortolkes med en vis forsigtighed pga. den statistiske usikkerhed, der altid ligger i en interviewbaseret undersøgelse.

Som bekendt kan et simpelt gennemsnit dække over en relativ stor spredning af meget positive og mindre positive svar, hvilket kan udjævne forskellene mellem de forskellige kommuner.

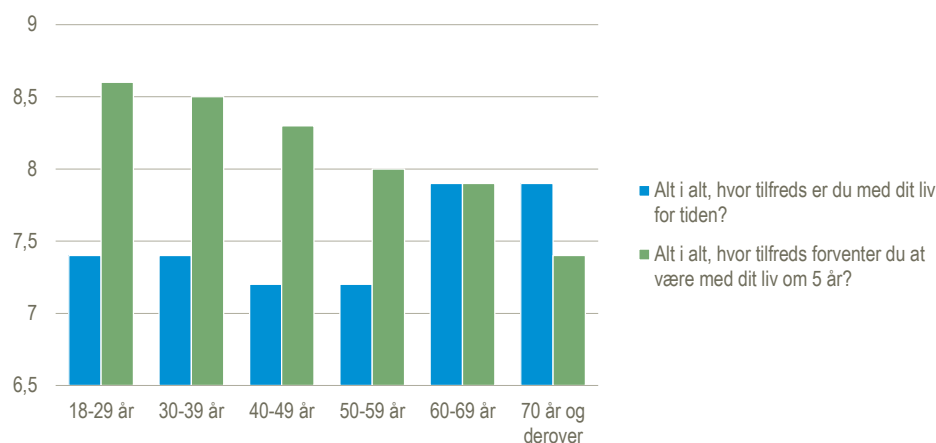
Hvis man ser på den andel af borgere, der har svaret mest positivt på spørgsmålet (en score på mellem 8 og 10), kan man konstatere, at andelen af borgere i Region Midtjylland har en tendens til at se mere positivt på deres aktuelle livssituation, end det der er gældende for landsgennemsnittet.

Borgerne i Ringkøbing-Skjern Kommune ser ud til at have en rigtig stor andel af borgere (mere end to tredjedele), der har en høj grad af tilfredshed med livet alt i alt. Især kvinderne trækker dette gennemsnit op. Både Skanderborg og Aarhus kommuner ligger i denne forbindelse nede omkring landsgennemsnittet, når man ser på andelen af borgertilkendegivelser af livstilfredshed. For Skanderborgs vedkommende er det især mændene, der trækker dette gennemsnit ned.

Borgernes forventninger til fremtidens livstilfredshed i et femårsperspektiv angives at være lidt højere end landsgennemsnittet i både Aarhus, Herning og Ringkøbing-Skjern, mens Skanderborg ligger på niveau med resten af landet.

Undersøgelsen bekræfter, at kvinder alt andet lige ser mere positivt på fremtiden end mændene.

Figur 1 Aldersbetinget tilfredshed med livet, landsgennemsnit

Et typisk kendetegn ved denne undersøgelse er, at de fleste yngre mennesker ser mere positivt på fremtiden i forhold til samtiden. Dette gælder typisk for folk under 60 år, mens fremtidsforventningerne er mindre for folk på 70 år og derover.

Derudover kan man se, at folks opfattelse af deres egen livskvalitet her-og-nu er høj i de unge år, hvorefter den falder i 40-50-års-alderen. Herefter indtræder der en stigning helt frem til omkring 75-års-alderen.

Undersøgelsen viser dermed det forhold, der kan genfindes i mange internationale undersøgelser – den såkaldte aldersbetingede U-kurve. Folk starter voksenlivet relativt positivt, hvorefter tilfredsheden daler en smule, efterhånden som man stifter familie og får børn. Når ungerne er fløjet fra reden, stiger livstfredsheden gradvist igen.

Helbred

Helbred er ofte højt placeret, når folk bliver spurgt, hvad der har størst betydning for deres livskvalitet. Helbredet påvirker en persons livskvalitet på flere måder. For det første er sygdom forbundet med smerte og ubehag, der i sig selv sænker en persons livskvalitet. Derudover kan dårligt helbred være med til at begrænse en persons udfoldelsesmuligheder på andre områder. For nogle betyder et dårligt helbred fx, at de ikke kan arbejde eller deltage i sociale aktiviteter. Omvendt kan et godt helbred betragtes som en ressource, der øger folks mulighed for at leve det liv, de gerne vil.

Set i et generelt perspektiv er et dårligt helbred med til at forkorte levetiden, mens et godt helbred forlænger det. Dermed kan en statistisk opgørelse af *middellevetiden* anvendes som en indirekte indikator for helbred. Middellevetiden beregnes som det gennemsnitlige antal år, en person kan forventes at leve fra sit nulte år.

Tabel 2 Vurdering af eget helbred og middellevetid

	Hele landet	Skanderborg	Aarhus	Herning	Ringkøbing-Skjern
Hvordan synes du dit helbred er alt i alt?					
	<i>Andel af "meget godt" og "godt"</i>				
Mænd og kvinder i alt	84,2	86,4	85,6	86,0	85,0
Mænd	85,6	87,7	85,3	86,0	85,4
Kvinder	82,9	85,2	85,7	85,9	84,4
Middellevetid (år)	80,1	81,6	80,8	81,0	81,0

Langt hovedparten af den voksne danske befolkning vurderer deres eget helbred som enten "meget godt" eller bare "godt". Kvinder vurderer generelt deres helbred som lidt dårligere end mændene. Dette skal sammenholdes med, at kvinder de facto gennemsnitligt lever længere end mændene. Kvinderne i Aarhus ser dog ud til at bryde dette generelle billede. De vurderer deres helbred en smule bedre, end mændene gør.

Borgerne i Skanderborg er den kommune i denne undersøgelse, der har den højeste middellevetid. Det er også den kommune, hvor folk tilkendegiver, at de har det bedste helbred. Aarhus er den kommune med den laveste middellevetid, men ikke den ringeste selvrappede helbredstilstand. Den tilfalder borgerne Ringkøbing-Skjern Kommune.

Tryghed

Tryghed i relation til personlig sikkerhed er et basalt menneskeligt behov og dermed en vigtig faktor for livskvalitet. En følelse af utryghed kan hæmme individers aktiviteter og muligheder, hvis de fx ikke tør at gå ud efter mørkets frembrud eller generelt nærer mistillid til andre mennesker. Kriminalitet er en kilde til utryghed og forringet livskvalitet.

Politianmeldt kriminalitet giver ikke det fulde billede af kriminalitetsomfanget i en kommune, da der altid vil være forbrydelser, der ikke anmeldes.

Tabel 3 Kriminalitet og tryghed

	Hele landet	Skanderborg	Aarhus	Herning	Ringkøbing-Skjern
I hvilken grad føler du dig tryk i dit nærområde efter mørkets frembrud?					
Mænd og kvinder i alt	8,0	8,4	8,0	8,2	8,3
Mænd	8,4	8,8	8,5	8,6	8,7
Kvinder	7,6	8,1	7,6	7,7	7,9
Ofre for anmeldte forbrydelser (pr. 1.000 indbyggere)					
Mænd og kvinder i alt	12,4	7,8	13,9	8,0	4,5
Mænd	10,0	5,2	12,5	6,7	3,6
Kvinder	14,8	10,3	15,2	9,4	5,5

Blandt de fire kommuner er det borgerne i Aarhus Kommune, der føler sig mindst trygge efter mørkets frembrud. Hermed følger det mønsteret fra andre storbyer (København, Odense og Aalborg) i Danmark.

Det er et helt generelt billede i Danmark, at kvinder føler sig mere utrygge end mændene både i byen og på landet.

Skanderborg, der har en middelhøj anmeldelsesgrad fra ofre af en forbrydelse, er den kommune i denne undersøgelse, hvor borgerne føler sig mest trygge efter mørkets frembrud.

Derfor er det også vigtigt at gøre sig klart, at forbrydelsen er sket i anmeldelseskommunen og ikke nødvendigvis i den kommune, hvor ofret bor.

Uddannelse

Uddannelse åbner muligheder for folk, og er af stor betydning for arbejdsmarkeds-tilknytning og dermed også for indkomstforhold. Uddannelse er desuden med til at give personligt selvværd, sociale relationer og anerkendelse fra andre, hvilket alt sammen har indflydelse på en persons livskvalitet. Dertil kommer, at uddannelse socialiserer mennesker ind i samfundets værdier og normer og danner grundlaget for at udvikle dem til selvstændige og demokratiske individer. Således har uddannelse betydning for folks mulighed for aktiv samfundsdeltagelse. For samfund som helhed er et højt uddannelsesniveau forbundet med høj økonomisk vækst, stærk sammenhængskraft og mindre kriminalitet.

Tabel 4 Tillid til nyt job og erhvervskompetence

	Hele landet	Skanderborg	Aarhus	Herning	Ringkøbing-Skjern
Hvor høj eller lav tillid har du til, at du kan få et (nyt) job, der passer til din uddannelse?					
Mænd og kvinder i alt	6,4	6,8	6,8	6,5	6,5
Mænd	6,7	6,9	7,2	6,7	7,0
Kvinder	6,1	6,7	6,4	6,3	6,0
Erhvervskompetencegivende uddannelse, 30-59-årige (pct.)	71,3	79,1	74,8	70,4	70,5

Folke har generelt relativ lille tillid til, at deres uddannelse isoleret set kan føre til et nyt job, der matcher deres uddannelse. Dog må man konstatere, at borgerne i de undersøgte kommuner i Region Midtjylland har en lidt større tillid til nye job, end hvad der er gældende for resten af landet. Det ser også ud til, at der er en vis sammenhæng mellem borgernes beskæftigelsesgrad (tabel 5) og tilliden til, at uddannelse kan føre til at få et job eller et nyt job.

Borgerne i Ringkøbing-Skjern og Herning kommuner er dem med den laveste grad af erhvervsfaglige uddannelser, og det er også dem, der tilkendegiver den laveste grad af tillid til at kunne få et nyt job, der passer til deres uddannelse.

Arbejde

Arbejde er centralt i folks opfattelse af livskvalitet i et velfærdssamfund. At have et arbejde er vigtigt for de fleste som det forsørgelsesgrundlag, som man kan bygge sin tilværelse på. Men et arbejde leverer mere end penge, tryghed og komfort. Arbejde giver os også identitet, anerkendelse og et socialt tilhørsforhold. Arbejde viser, hvad mennesker kan, og hvem de er.

Det at have et arbejde er, ud over at skabe indkomst, også stærkt identitetsskabende, hvilket er med til at give selvværd og livskvalitet. Omvendt ved man, at mangel på arbejde, eller frygten for at miste det, kan udgøre en trussel mod ens psykiske helbred. På den anden side er arbejde også tidskrævende og tager tid fra ens fritidsmuligheder. Tilfredshed med ens arbejde er bestemt af mange andre

forhold end selve aflønningen. Det drejer sig bl.a. om forholdet til arbejdskolleger, arbejdets indhold og karakter og arbejdsstedet placering.

Table 5 Beskæftigelse og tilfredshed med arbejdet

	Hele landet	Skanderborg	Aarhus	Herning	Ringkøbing-Skjern
Hvor tilfreds er du med dit arbejde?					
Mænd og kvinder i alt	7,4	7,4	7,3	7,4	7,7
Mænd	7,5	7,4	7,3	7,5	7,6
Kvinder	7,3	7,5	7,3	7,3	7,7
Beskæftigelsesfrekvens, 30-59-årige (pct.)					
	79,8	87,2	77,0	81,5	81,9

Borgerne i Aarhus Kommune er i gennemsnit lidt mindre tilfredse med deres arbejde end set på landsplan. Kommunen har også en lavere beskæftigelsesgrad end landsgennemsnittet.

Skanderborg Kommune har suverænt den største beskæftigelsesgrad af de kommuner i Region Midtjylland, der indgår i denne undersøgelse. Alligevel er borgernes tilfredshed med deres arbejde ikke højere end landsgennemsnittet. Ringkøbing-Skjern Kommune topper i denne arbejdstilfredsundersøgelse blandt de fire udvalgte midtjyske kommuner.

Økonomi

Folks indkomst spiller en helt afgørende rolle for oplevelsen af livskvalitet i et moderne velfærdssamfund. Indkomst giver muligheder for at realisere en række materielle behov så som køb og forbrug af fødevarer, tøj, bolig, rejser og varige forbrugsgoder.

Flere undersøgelser viser, at folks muligheder for et varieret privatforbrug øger folks oplevelse af livskvalitet. Dette kan bedst realiseres gennem en stor og stabil disponibel indkomst. Usikkerhed i indkomsterhvervelsen øger opsparingen og dæmper forbruget. Mange undersøgelser bekræfter, at usikkerhed om fremtiden af enhver slags påvirker nutiden negativt.

Stor indkomst er dog ikke i alle tilfælde tilstrækkelig til at sikre det ønskede forbrug. Flere personer med relativ stor indkomst melder, at de ikke kan få deres økonomi til at hænge sammen. Omvendt ses det også, at folk med en relativ lav indkomst ikke har problemer med at få deres økonomi til at hænge sammen. Så indkomst i sig selv behøver ikke at have en klar sammenhæng med folks oplevelse af livskvalitet.

Manglende indkomst øger risikoen for fattigdom, og fattigdom øger risikoen for at lide materielle afsavn. Faktorer, der entydigt bidrager negativt til oplevelsen af livskvalitet.

Tabel 6 Økonomisk tilfredshed

	Hele landet	Skanderborg	Aarhus	Herning	Ringkøbing-Skjern
Hvor tilfreds er du med din økonomiske situation?					
Mænd og kvinder i alt	6,8	7,0	6,8	7,1	7,2
Mænd	6,8	7,0	6,9	7,0	7,2
Kvinder	6,8	7,1	6,8	7,1	7,3
Personlig disponibel indkomst (median 1.000 kr./år)					
	198	230	190	200	196

Borgerne i Herning, Skanderborg og Ringkøbing-Skjern kommuner har en større tilfredshed med deres økonomi end på landsplan. Borgerne i Aarhus Kommune ligger på landsgennemsnittet i deres tilfredshed med deres økonomi.

Skanderborg Kommune, der i denne undersøgelse har den største gennemsnitlige disponible indkomst pr. indbygger, er ikke den kommune, der scorer højest på den økonomiske tilfredshed. Her ser det ud til, at Ringkøbing-Skjern Kommune, der har en disponibel indkomst under landsgennemsnittet, alligevel er den kommune, hvor borgerne er mest tilfredse med deres egen økonomiske situation.

Undersøgelsen viser dermed, at det ikke altid kun er folks absolutte indkomstniveau, der afgør tilfredsheden med deres egen økonomiske situation.

Sociale relationer

Sociale relationer er af stor betydning for folks oplevelse af deres livskvalitet. Mennesker indgår i sociale relationer i rigtig mange sammenhænge.

Man ved fra forskellige undersøgelser, at et liv, hvor folk kan opnå en god balance mellem arbejde og private interesser i form af tilstrækkelig fritid og sociale relationer, giver en god livskvalitet. Ensomhed og den situation at man ikke har nogen at tale med, trækker entydigt ned i oplevelsen af livskvalitet. Ensomhed har nemlig en tæt sammenhæng med folks almindelige sundhedstilstand. Ensomme har en højere dødelighed og et dårligere helbred end den øvrige befolkning – og derfor også et større plejebæhov.

Forholdet til familien, kollegaer og nære personlige venner er helt afgørende for oplevelsen af livskvalitet.

Tilfredshed med familieliv er et spørgsmål, der direkte sigter mod en tilkendegivelse af, hvordan personen føler sit samliv med familien.

Tabel 7 Sociale relationer

	Hele landet	Skanderborg	Aarhus	Herning	Ringkøbing-Skjern
Hvor tilfreds er du med dit familieliv?					
Mænd og kvinder i alt	8,0	8,2	8,0	8,3	8,5
Mænd	7,9	7,9	7,9	8,1	8,3
Kvinder	8,2	8,4	8,1	8,5	8,7
Skilsmisser (pr. 1.000 gifte)					
	15,3	11,5	14,9	12,8	12,5

Alt i alt er folks holdninger til deres familieliv tilfredsstillende i de fire midtjyske kommuner, der her er blevet undersøgt. Tilfredsheden er enten lig med eller større

end landsgennemsnittet, med borgerne i Ringkøbing-Skjern Kommune på en klar førsteplads. Den kommune, hvor borgerne scorer mindst, er Aarhus Kommune, mens borgerne i Skanderborg og Herning kommuner placerer sig i en midterposition.

Igen må man konstatere, at kvinderne generelt ser mere positivt på familielivet end for mændenes vedkommende.

Det ser ud til, at skilsmisseraten i kommunerne i svag grad kan forklare noget af forskellene i tilfredshed med familielivet. Lav skilsmisserate har en tendens til at øge familietilfredsheden i nogen grad. Det ses mest tydeligt i forskellen mellem borgerne i Aarhus og i Ringkøbing-Skjern kommuner.

Boligforhold

Boligen spiller en helt central rolle for menneskers hverdagsliv og udgør en af de største enkeltposter i en families økonomi. Forholdene i boligen bestemmer i høj grad beboernes levestandard. Det gælder især i vurderingen af pladsforhold, og om boligen er sund at leve i. Boligforhold handler også om mange andre forhold end den konkrete boligstandard og den fysiske indretning. Opfattelsen af boligforhold i et livskvalitetsaspekt handler i høj grad også om boligens fysiske placering og beliggenhed i lokalområdet samt de sociale relationer, der eksisterer i de lokale boligområder.

Tabel 8 Boligtfredshed

	Hele landet	Skanderborg	Aarhus	Herning	Ringkøbing-Skjern
Hvor tilfreds er du med din boligsituation?					
Mænd og kvinder i alt	8,1	8,3	8,0	8,3	8,5
Mænd	8,1	8,2	7,9	8,2	8,3
Kvinder	8,2	8,5	8,1	8,5	8,7
Kvadratmeter boligareal (pr. person)	52,2	53,7	45,7	56,2	60,0

Folks opfattelse af deres egen boligsituation er generelt ret positiv. Man kan også se en tendens til, at desto mere plads man har i boligen, desto større tilfredshed. Et typisk tegn er, at kvinderne generelt er mere tilfredse med deres bolig end mændene.

Samfundsdeltagelse

Deltagelse i samfundsliv er helt afgørende for folks oplevelse af demokratiet. Demokrati opleves af de fleste som et velfærdsgode, og derfor er det vigtigt at få belyst, i hvilket omfang folk deltager aktivt i udøvelsen af de demokratiske processer. Medindflydelse og påvirkning af de politiske beslutningsprocesser bidrager for de fleste til oplevelsen af øget livskvalitet. Kvaliteten af og tilliden til demokratiske institutioner og eliminering af nepotisme og korrupsion er også centrale elementer i folks velfærdsrettigheder.

Tabel 9 Tilfredshed med lokalpolitikere

	Hele landet	Skanderborg	Aarhus	Herning	Ringkøbing-Skjern
Hvor høj eller lav tillid har du til lokalpolitikere i din kommune?					
Mænd og kvinder i alt	4,3	4,8	4,7	5,3	4,7
Mænd	4,3	4,7	4,6	5,2	4,8
Kvinder	4,4	5,0	4,7	5,3	4,7
Valgdeltagelse ved seneste kommunevalg (pct.)					
	71,9	78,4	70,5	75,3	76

Tilliden til lokalpolitikere er generelt ikke særlig høj i Danmark, men dog højere end til folketingspolitikere. Alligevel er valgdeltagelsen højere ved folketingsvalgene end ved kommunalvalgene.

Borgerne i de fire udvalgte midtjyske kommuner udtrykker dog højere tillid til deres lokalpolitikere end set i resten af landet. Ligeledes kan man se, at valgdeltagelsen, bortset fra Aarhus Kommune, er højere end på landsplan. Aarhus deler så at sige skæbne med andre storbyer, når der ses på borgernes relativt lave valgdeltagelse.

Kvinderne har en tendens til at udtrykke en større tillid til lokalpolitikere end tilfældet er for mændenes vedkommende. Her udgør Ringkøbing-Skjerns kvindelige befolkning dog en lille undtagelse, da de ser ud til at være lidt mere kritiske end mændene.